

N:o 33.

Af herr **Unger**, om upphörande af giltigheten utaf förbehåll, som vid skatteköp af s. k. rekognitionshemman gjorts derom, att hemmanen alltid skola vara oskiljaktiga från de bruk, hvarunder de lyda.

Från äldre tider hafva kronan tillhöriga skogar blifvit anslagna till vissa bruk och bergverk att af dem nyttjas emot årlig afgift eller rekognition. Vid 1809—1810 årens riksdag beslöts, att dessa s. k. rekognitionsskogar skulle indelas till hemman och, i den mån de befunnes för bruken behöfliga, till bruksegarne till skatte försäljas. Närmare bestämmelser härom meddelas i kongl. kungörelsen den 4 februari 1811; och stadgades deri, bland annat, att i de skattebref, som kammarkollegium hade att å de försålda hemmanen utfärda, skulle intagas förbehåll, att hemmanen alltid skulle blifva oskiljaktiga från de bruk, hvarunder de lydde. Sedermera utfärdades rörande skatteköp af ifrågasvarande hemman flera författningar, hvilka alla i afseende å berörda förbehåll hänvisade till 1811 års kungörelse.

Uti en vid 1886 års riksdag inom Första Kammaren väckt motion föreslogs, att berörda förbehåll — hvilket ansetts innefatta rätt för kronan att återvinna skatteköpt rekognitionshemman, derest bruket nedlades eller hemmanet skildes från bruket — skulle upphöra att vara gällande. Men denna motion blef, på statsutskottets hemställan, af Riksdagen afslagen.

Till stöd för sitt afstyrkande åberopade statsutskottet hufvudsakligen, att, då bruksegarne genom förvärfvandet af ifrågasvarande hemman njutit oskäligt stor förmån, staten ej borde afsäga sig rätten att i ofvan nämnda fall återvinna hemmanen.

Mot statsutskottets åsigt derom, att ifrågavarande skatteköp medfört oskäligt stor fördel för köparne, torde vara åtskilligt att invända. Utaf en af trycket utgifven uppsats i ämnet (»Om skatteköpta rekognitionshegman, utredning med hänsyn till ifrågasatt återvinningstalan») inhemtas, att i sjelfva verket afsigten med Riksdagens beslut om försäljningen varit, att staten derigenom skulle få ökade inkomster och att bruksegarne varit ganska ovilliga att medverka till realisationen. Sedan staten afhändt sig eganderätten till dessa hegman, synas de i allt fall böra åtnjuta samma friheter och förmåner som öfriga skattesålda kronhegman.

Vare härmed huru som helst, har det emellertid numera visat sig, att antagandet, det staten skulle, i fall af bruks nedläggande eller hegmans skiljande från bruk, ega återvinningsrätt, varit felaktigt. Sedan talan å kronans vägnar väckts mot åtskilliga egare af rekognitionshegman med påstående, att hegmanen på någon af nyss nämnda grunder skulle återfalla till kronan, har nemligen högsta domstolen genom en följd af domar den 8 juni 1897 förklarat, att återvinningsrätt i sådana fall icke eger rum, och för ty ogillat kronans talan.

Härigenom har frågan om bibehållande af ifrågavarande förbehåll fått en helt annan innebörd. Då det genom högsta domstolens beslut är konstateradt, att *kronan* icke har någon återvinningsrätt till hegmanen, har den ur synpunkten af kronans fiskaliska intresse anförda grund för sagda förbehålls bibehållande alldeles bortfallit. Enligt hvad den ofvan omförmälda utredningen gifver vid handen, har samma förbehåll icke heller af sådan hänsyn tillkommit, utan lærer afsigten dermed allenast varit att, i enlighet med den tidens näringspolitiska åsikter, sörja för, att hvarje bruk skulle hafva tillräckligt med skog i förhållande till den qvantitet jern eller andra produkter, som, enligt de för bruket gällande privilegier, fick der tillverkas. Sedan numera fullständig frihet införts i afseende å bergshandteringen, kan det naturligtvis icke vara skäl att ur denna synpunkt bibehålla ifrågavarande inskränkning.

Vid nu anförda förhållanden synes numera intet med fog kunna invändas mot, att dessa hegman i förevarande hänseende likställas med öfriga under enskild eganderätt varande hegman. Det skulle visserligen kunna ifrågasättas, huruvida icke omförmälda inskränkning borde anses redan hafva bortfallit genom de angående bergshandteringsens frigörande nu gällande författningar, men då förbehållet förutsatts såsom giltigt i den 1896 utkomna lagen angående hegmanusklyfning, egostyckning och jordafsöndring, lærer trygghet icke förefinnas, att icke samma

förbehåll kan komma att anses fortfarande tillämpligt och sålunda kunna af någon bruksegare användas för att söka återvinna från bruket såldt hemman af ifrågavarande art.

Det torde därför nu vara skäl att, till undvikande af den rättsosäkerhet, som deraf vållas, och de kostsamma rättegångar, som deraf kunna föranledas, meddela uttryckligt stadgande derom, att förbehållet skall vara utan verkan.

På grund af hvad jag sålunda anfört, får jag vördsamt hemställa,

det Riksdagen måtte för sin del besluta, att hvad som vid skatteköp af s. k. rekognitionshemman stadgats derom, »att hemmanen alltid skola vara oskiljaktiga från de bruk, hvarunder de lyda», skall upphöra att gälla.

Stockholm den 28 januari 1898.

Magnus Unger.